

Huvudman

Älvdalens kommun
anna-karin.olsson3@alvdalen.se

Ärendet

Tillsyn av grundskolan Strandskolan i Älvdalens kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Älvdalens kommun att senast **den 23 augusti 2023** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande frånvaroutredningar och anmälan om kränkande behandling. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Älvdalens kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Älvdalens kommun ska vidta följande åtgärder

Utredning av elever som har upprepad eller längre frånvaro

1. Se till att rektor startar en frånvaroutredning i de fall en elev, enligt rektors bedömning, har upprepad eller längre frånvaro, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro. Rektorn ska dokumentera hur många elever som har haft sådan frånvaro under perioden den 23 mars till den 23 augusti 2023. För respektive elev ska dokumenteras när utredning har startats. Av utredningarna ska framgå om elevhälsan deltagit i utredningen. Denna dokumentation ska ges in i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap 19 a § skollagen).

2. Se till att rektor, om en utredning av elevs frånvaro inletts, snarast anmäler frånvaron till huvudmannen. Dokumentation på vilket sätt detta har skett ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (7 kap. 19 a § skollagen).
3. Se till att det i utredningen av en elevs upprepade eller längre frånvaro anges vilka åtgärder som ska vidtas för att komma till rätta med elevens frånvaro. Åtgärderna ska beslutas och genomföras utifrån vad utredningen visat (7 kap. 19 a § skollagen)

Anmälan vid kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling

1. Se till att all personal vid minst ett tillfälle senast den 23 augusti 2023 får information om att anmälan ska göras till rektor då en personal får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten. Huvudmannen ska dokumentera skriftligt när och hur informationen har lämnats. Denna information ska ges in till Skolinspektionen i samband med huvudmannens redovisning av vidtagna åtgärder (2 kap. 34 § samt 6 kap. 10 § skollagen).

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd, beslut om att upprätta åtgärdsprogram, utformning av åtgärdsprogram, garantin för tidiga stödinsatser, tillgång till elevhälsa samt planen mot kränkande behandling.

Om ärendet

Skolinspektionen har hösten 2022 inlett en tillsyn av Strandskolan i Älvdalens kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Strandskolan följer gällande bestämmelser om anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd, beslut om att upprätta åtgärdsprogram, garantin för tidiga stödinsatser, skyldighet att anmäla kränkande behandling, planen mot kränkande behandling samt tillgång till elevhälsa.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare och personal i elevhälsan, lektionsobservationer den 22 och 23 november 2022 samt två digitala intervjuer, en med rektorn den 13 december 2022 och en med en representant för huvudmannen den 6 februari 2023. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bland annat åtgärdsprogram, underlag från arbetet med garantin för tidiga stödinsatser, planen mot kränkande behandling samt anmälningar om kränkande behandling. Huvudmannen har getts tillfälle att yttra sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Utredning av elever som har upprepade eller längre frånvaro

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Älvdalens kommun har på Skolinspektionens begäran inkommit med uppgifter om elever som har en frånvaro på minst 20 procent under höstterminen 2022. Rektor har i intervju namngivit tjugo elever som har upprepade eller längre frånvaro innevarande läsår. Skolinspektionen har begärt att få skolans frånvaroutredningar avseende dessa tjugo elever. Älvdalens kommun har inkommit med dokumentation avseende arton av de tjugo eleverna. Rektor har i intervju uppgett att skolan inte gjort några frånvaroutredningar, utan gjort en sammanställning av mentorernas kartläggningar. Dessa är rubricerade "kartläggning skolfrånvaro" och genomförda av mentorerna under höstterminen 2022 (i något fall är de påbörjade under 2021). Rektor har genomfört en av kartläggningarna. Specialpedagog har medverkat i enstaka kartläggningar. Ingen annan representant för elevhälsan har deltagit i kartläggningarna.

Kartläggningarna baseras främst på samtal med elever och med elevens vårdnadshavare. Av kartläggningarna framgår att vissa faktorer som påverkar frånvaron inte har kartlagts eller synliggjorts i kartläggningarna, då det enligt den som gjort kartläggningen åligger annan myndighet att "se över" dessa faktorer. Representant för elevhälsan har i intervju uppgett att det saknas rutiner vid elevers frånvaro och att kommunen inte är inblandad i arbetet med att motverka frånvaro. Rektor har uppgett i intervju att utredningarna inte utgör tillräckligt underlag för att fatta beslut om åtgärder för att minska elevernas frånvaro och att tillgång till kurator hade kunnat leda till bättre utredningar, då en kurator hade kunnat ha en närmare relation till eleverna i fråga. Rektor uppger dessutom att vissa elevers frånvaro borde ha anmälts till kommunen i ett tidigare skede.

Rättslig reglering

Om en elev har upprepade eller längre frånvaro ska rektorn, oavsett om det är fråga om giltig eller ogiltig frånvaro, se till att frånvaron skyndsamt utreds om det inte är obehövt. Utredningen ska genomföras i samråd med eleven och elevens vårdnadshavare samt med elevhälsan. Om förutsättningarna för en utredning om särskilt stöd är uppfyllda ska även en sådan utredning inledas (7 kap. 19 a § skollagen).

Av förarbetena framgår bland annat följande. Rektor har en skyldighet att skyndsamt utreda upprepad eller längre frånvaro. Syftet med en frånvaroutredning är att skolan ska upptäcka och agera tidigt för att motverka frånvaro hos eleverna. Fokus vid utredningen bör vara att kartlägga orsakerna till frånvaron och att utredningen utgör ett underlag för att sätta in de åtgärder som behövs för att komma till rätta med elevens frånvaro. För att identifiera orsakerna till frånvaron behöver utredningen omfatta elevens hela situation. En utredning om frånvaro ska genomföras i samråd med elevhälsan (prop. 2017/18:182 s. 56 ff.).

Orsakerna till en elevs frånvaro ska utredas i samråd med den berörda eleven och elevens vårdnadshavare (Barnkonventionen artikel 3 och 12 samt 1 kap. 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att rektor inte alltid ser till att utredning om elevs längre eller upprepade frånvaro startas och att elevhälsan medverkar vid dessa utredningar. De kartläggningar som Skolinspektionen granskat kartlägger inte alltid elevens hela situation. De utgör inte heller ett underlag för beslut om åtgärder för att komma till rätta med frånvaron.

Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av det ovan anförda att det finns brister i Strandskolans arbete med utredningar av elever med upprepad eller längre frånvaro.

Skyldigheten att anmäla kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervju med elever och lärare framgår att det förekommer såväl verbala som fysiska kränkningar på skolan. Av intervjuerna med lärarna, specialläraren, specialpedagogen och rektorn framgår att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten inte alltid anmäler detta till rektorn.

Av intervjuer med lärare framkommer att det råder osäkerhet om hur personalen ska anmäla kränkande behandling till rektor. Några lärare uppger att det bara är viss personal som har behörighet till det system som ska användas för att anmäla kränkningar. Andra lärare uppger att de måste uppsöka rektorn för att göra en anmälan, något som bekräftas av rektorn. Några lärare uppger att de anmäler fysiska kränkningar men att verbala kränkningar inte anmäls eftersom dessa är så vanliga. Några lärare uppger att kränkingsanmälningar görs om det handlar om upprepade kränkningar.

Rättslig reglering

En lärare, förskollärare eller annan personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till rektorn. En rektor som får kännedom

om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i samband med verksamheten är skyldig att anmäla detta till huvudmannen. Huvudmannen är skyldig att skyndsamt utreda omständigheterna kring de uppgivna kränkningarna och i förekommande fall vidta de åtgärder som skäligen kan krävas för att förhindra kränkande behandling i framtiden (6 kap 10 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att Strandskolan brister i sitt arbete mot kränkande behandling. Av Skolinspektionens utredning framgår att personal som får kännedom om att en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling inte alltid anmäler detta till rektor.

Skolinspektionen vill i sammanhanget framhålla att anmälningsskyldigheten omfattar alla händelser där en elev upplever sig ha blivit utsatt för kränkande behandling. Det ska inte göras någon värdering av hur allvarlig en händelse är innan den anmäls till rektorn respektive huvudmannen. Det är av stor vikt för hela skolans verksamhet att händelser av kränkande behandling anmäls, dels för att skolan ska kunna bedriva ett effektivt arbete mot kränkande behandling gällande enskilda elever, dels för att skolan ska kunna genomföra ett bra utvecklingsarbete vad gäller samtliga elevers skolmiljö. Genom anmälningarna kan skolan identifiera var det finns behov av att genomföra insatser för att förbättra elevernas tillvaro på skolan.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Älvdalens kommun verksamhet vid Strandskolan uppfyller inte författningarnas krav vad gäller frånvaroutredningar samt skyldigheten att anmäla kränkande behandling. Det finns därför skäl att förelägga Älvdalens kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristerna.

Områden utan konstaterade brister

Anmälan och utredning av elevers behov av särskilt stöd, beslut om att upprätta åtgärdsprogram samt utformning av åtgärdsprogram

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av Skolinspektionens intervjuer framkommer att lärarna anmäler till elevhälsan om en elev riskerar att inte nå målen trots att extra anpassningar har getts. Av intervju med representanter för elevhälsan framkommer att de inleder en utredning om elevens behov av särskilt stöd och att lärarna gör den pedagogiska utredningen. Rektorn uppger i intervju att åtgärdsprogram upprättas för de elever som anmäls till elevhälsan.

I de åtgärdsprogram som Skolinspektionen granskat beskrivs bland annat elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses. I åtgärdsprogrammen finns också information om när åtgärderna ska följas upp och utvärderas samt vem som är ansvarig för uppföljningen. Åtgärdsprogrammen innehåller en överklagandehänvisning.

Rättslig reglering

Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, och inte annat följer av 7 §, ska eleven skyndsamt ges stöd i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen. Stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 5 § skollagen). Om det inom ramen för undervisningen, genom användning av ett nationellt kartläggningmaterial eller ett nationellt bedömningsstöd, resultatet på ett nationellt prov eller uppgifter från lärare, övrig skolpersonal, en elev eller en elevs vårdnadshavare eller på annat sätt framkommer att det kan befaras att en elev inte kommer att uppfylla de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen enligt 5 §, ska detta anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövt. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd, ska han eller hon ges sådant stöd. Det särskilda stödet ska ges med utgångspunkt i elevens utbildning i dess helhet, om det inte är uppenbart obehövt (3 kap. 7 § skollagen).

Efter varje utredning av en elevs behov av särskilt stöd ska rektorn fatta beslut om att utarbeta åtgärdsprogram eller besluta att inte utarbeta ett åtgärdsprogram. Elevens och elevens vårdnadshavare ska underrättas om det fullständiga innehållet i beslutet och hur det går till att överklaga beslutet till Skolväsendets överklagandenämnd (3 kap. 9 §, 2 kap. 10 §, 29 kap. 10 § skollagen och 33 § förvaltningslagen).

Av ett åtgärdsprogram ska elevens behov av särskilt stöd och hur det ska tillgodoses framgå. Det ska även framgå när åtgärderna ska följas upp och utvärderas och vem som är ansvarig för uppföljningen respektive utvärderingen. Eleven och elevens vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta när ett åtgärdsprogram utarbetas (3 kap. 9 § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet avslutas därför i denna del.

Garantin för tidiga stödinsatser i förskoleklassen och lågstadiet

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuerna med lärarna, specialläraren, specialpedagogen och rektorn framgår att skolan använder sig av de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, bedömningsstöden i årskurs 1 och stöden för nationella prov i årskurs 3. Det framgår dessutom att specialpedagog är delaktig i bedömningarna av materialet.

Rättslig reglering

Förskollärare och lärare ska använda de nationella kartläggningsmaterialen i förskoleklass, de nationella bedömningsstöden i årskurs 1 och de nationella proven i årskurs 3. (8 kap. 2–2 a §§, 9 kap. 20, 21 och 22 b–c §§ skolförordningen [2011:185] samt Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella kartläggningsmaterial i språklig medvetenhet och i matematiskt tänkande i förskoleklass [SKOLFS 2019:16], Skolverkets föreskrifter om obligatoriska nationella bedömningsstöd i svenska, svenska som andraspråk och matematik i årskurs 1 i grundskolan [SKOLFS 2016:66] samt Skolverkets föreskrifter om nationella prov i årskurs 3, 6 och 9 i grundskolan läsåret 2021/2022) [SKOLFS 2020:200].)

Det ska göras en särskild bedömning av en elevs kunskapsutveckling i

1. förskoleklassen, om det utifrån användning av ett nationellt kartläggningsmaterial finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 och 3 i svenska, svenska som andraspråk eller matematik,
2. lågstadiet i grundskolan och i sameskolan, om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 3, och
3. lågstadiet i specialskolan, om det utifrån användning av ett nationellt bedömningsstöd eller ett nationellt prov i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, finns en indikation på att eleven inte kommer att uppfylla kriterierna för bedömning av kunskaper för årskurs 1 eller 4.

Om det efter en sådan bedömning kan befaras att eleven inte kommer att uppfylla de kriterier för bedömning av kunskaper som gäller för den aktuella skolformen, ska det skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 §.

Det behöver inte göras någon särskild bedömning om förutsättningarna i 5 eller 7 § redan är uppfyllda. Det ska i så fall skyndsamt planeras sådant stöd som anges i 5 § eller göras en anmälan till rektorn enligt 7 § (3 kap. 4 § skollagen).

Ansvarig förskollärare eller lärare ska samråda med personal med specialpedagogisk kompetens vid

1. en särskild bedömning enligt 4 §,
2. planering av stöd som anges i 5 § när det i förskoleklassen eller lågstadiet upptäcks att sådant stöd behöver ges i svenska, svenska som andraspråk eller matematik, och
3. uppföljning enligt 4 b §.

Sådant samråd behöver inte genomföras om den ansvariga förskolläraren eller läraren har specialpedagogisk kompetens (3 kap. 4 a § skollagen).

I slutet av förskoleklassen och i slutet av lågstadiet i grundskolan, sameskolan och specialskolan, ska det genomföras en uppföljning av sådant stöd som getts enligt 5 § i svenska, svenska som andraspråk och matematik. Resultatet av denna uppföljning ska överföras till den lärare som ska ansvara för eleven i nästa årskurs (3 kap. 4 b § skollagen).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet avslutas därför i denna del.

Planen mot kränkande behandling

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av skolans plan mot kränkande behandling och diskriminering för läsåret 2022/23. I planen finns beskrivna åtgärder som ska genomföras under läsåret för att förebygga kränkande behandling av elever. Av intervjun med rektorn och lärarna framkommer att eleverna är delaktiga i arbetet med skolans plan mot kränkande behandling. Detta sker bland annat genom att eleverna deltar i kartläggningar i form av elevenkäter.

Rättslig reglering

Huvudmannen ska se till att det varje år upprättas en plan med en översikt över de åtgärder som behövs för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever. Planen ska innehålla en redogörelse för vilka av dessa åtgärder som avses att påbörjas eller genomföras under det kommande året. En redogörelse för hur de planerade åtgärderna har genomförts ska tas in i efterföljande års plan (6 kap. 8 § skollagen).

Planen mot kränkande behandling ska upprättas, följas upp och ses över under medverkan av eleverna vid skolan (6 kap. 8 § skollagen och 2 § förordningen

[2006:1083] om barns och elevers deltagande i arbetet med en plan mot kränkande behandling).

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet avslutas därför i denna del.

Tillgång till elevhälsa

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av intervjuer med skolsköterska, specialpedagog och psykolog samt intervju med rektorn framgår att skolan under hösten 2022 saknade tillgång till kurator men att den hade tillgång till övriga kompetenser inom elevhälsan. Huvudmannen redovisar i kompletterande uppgifter den 31 januari 2023 att Älvdalens kommun rekryterat en ny kurator till skolan som tillträder i april 2023 och att skolan under perioden februari till april 2023 har tillgång till en vikarierande kurator.

Rättslig reglering

För eleverna i förskoleklassen, grundskolan, grundsärskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska det finnas elevhälsa. Elevhälsan ska omfatta medicinska, psykologiska, psykosociala och specialpedagogiska insatser. Elevhälsan ska främst vara förebyggande och hälsofrämjande. Elevernas utveckling mot utbildningens mål ska stödjas.

För medicinska, psykologiska och psykosociala insatser ska det finnas tillgång till skolläkare, skolsköterska, psykolog och kurator. Vidare ska det finnas tillgång till personal med sådan kompetens att elevernas behov av specialpedagogiska insatser kan tillgodoseas (2 kap. 25 § skollagen)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet avslutas därför i denna del.

Beslutet har fattats av enhetschefen Fredrika Brickman.

Lars-Henrik Bergström har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även Fredrik Aronsson och Luca Nesi medverkat.